

Mugallym – iki frontyň esgeri

Category: Kitapcy, Pedagogika we edep-terbiye, Türkmen dili
написано kitapcy | 22 января, 2025

Mugallym – iki frontyň esgeri **MUGALLYM – IKI FRONTUŇ ESGERI**

«A» harpyndan «Я» harpyna çenli öwreden mugallymyň keşbi, syraty, çaga kalbyna siňen mähri, sanalgyň dolýança ýatdan çykjak gümany ýok eken. 1936-njy ýylда Çalsuw obasynda birinji klasda Garry Kulyýew okadypdy. Türkmen öýünde sapak geçirilýärdi. Ne parta bardy, ne-de oturgyç. Rejeli klas doskasy-da ýokdy. Kagyz, galam-da oňly däldi. Yöne okuwçylaryň bilim almaga höwesi, erjelligi bar bolan kynçylyklary ýeñerdi. 56 ýıldan soň hormatly mugallyymma Nebitdag şäherinde ýas düşeginde sataşdym. Tanadym. Mähirli salamlaşdyk. Saglyk-amanlyk alyşdyk. Ol Gyzylarbat etrabynyň Çerkezli obasynda ýasaýandygyny aýtdy. Myhmançylyga çagyryrdy. Golaýda Çerkezli obasyna ýola düşdük. Asfalt ýol Gyzylarbat şäheriniň çak gaýrasyndan gidýän eken. Serlip ýatan Kesarkajyň düzى ýetjek derejesine ýetipdir. Ýoluň sagy-soluny tutup ygşyldaşyp oturan bugdaý maýsasy göwnüňi göterýär. Yaz gününiň ýyly şemaly maýsanyň başyny yralaýardy. Maýsaly meýdan öwşün atýardy. Deňiz tolkunyny ýada salýardy. Tebigatyň täsinligi ýüregi joşdurýardy. Howasy janyňa lezzet berýärdi. Aralyk 60 kilometr. Ýoly ýarpyladık. Ekin meýdany yzda galdy. Yaşyl dona bürenen gülälekli sähradan gözüň gönenýär. Gumly gollaryň çetinden girdik. Az wagt aýak çekdik. Beýik gum depäniň başyna çykdyk. Töweregi synladyk. Lemmer-lemmer deňiz tolkunyny ýada salýan depeler biri-birine kybapdaş. Hydryr atany gören Garagumyň eşretli döwri gelipdir. Sazak, selin, gandym, çerkez nemi ýetensoň bolubilenini bolupdyr! Şeýle güzel ýeri köp bolan Watanyaňa neneň guwanmajak! Aýak ýeter ýaly ýerdäku daglary, dag jülgelerini-de sökesiň gelip dur. Yaşlykda ýaşan ýerleriň köpün ötüp, azyň galanda, ýüregiň has beter küýseýär. Häzir oturymsız çöl ýerler bolanam bolsa, şol ýerlerde ýatyp-turup ýoresiň gelýär. «Towşana dogduk depeleri-dä!». Çerkezli obasyna golaýlaşdyk sary şeýle pikirler kelle

tarynda öwrüm berýärdi.

Sag-amam oba bardyk. Ilkinji mugallymymyň gapysynda düşdük. Garry mugallym öýünde eken. Taňry salamyny berip, işikden ätledik. Tarsa ýerinden turup elleşdi. Elimi bir gysma-gysdy, adygam pälwanlary ýada saldyrды. Beýle etmegine düşünmez ýaly däldi. Janyň tut ýaly sagdygyny habar berdigidi. Şeýle saglyk uzak wagt nesip etsin diýip, içimi hümledenimi duýmany galdym. Biziň myhmançylyga baranymyzy eşidip, inisi Abdy Kulyýew-de salamlasmaga geldi. Öten-geçenleri ýatlamagyň kemini goýmadyk. Özi barafa gazetde ýazyp-pozjagyny duýdurdim. Sandygy açdy. Bir goltuk kagyzy öňüme oklady. Olary doly okap çykjak bolsaň ýoňsuz wagt gerek boljak. Gerekli dokumentleri saýlap aldyk. Garry agaň cyn ady Annaesen (Köne at -T.Ü.). 1931-33-nji ýyllarda Gazanjykda açylan internatda bolýar. Jezitçe 3-nji klasy guitarýar. Ylym atasy Mürzaly Puhanow çagaka saý-sebäp bilen Eýrana düşyär. O pahyr ýegre tanaýan adamym. Arap-pars dilini suw içen ýaly bilyärdi. Kuranyň sürelerini, her bir dogany ýas düşeginde türkmen dilinde märekä düşündirerdi. Otuzynjy ýyllaryň başlarynda oba ýerlerinde mekdeplerde okuň 1-nji aprelde başlanyp, gyş aýlary okuwçylar kanikula çykarmışdyk. 1933-nji ýylyň 15-nji maýynda Gazanjyk raýon bilim bölümünüň 15-nji buýrugy bilen Gulmaç oba sowetiniň Çalsuw obasyndaky mekdebe başlangyç klas mugallymy ediliп iberilýär. Buýrugyň görürmesi gyzyl syýa bilen ýazylypdyr. Buýrugyň soňuna bilim bölümünüň müdürü Etrek Babaýew (Hywaly Babaýewiň inisi -T.Ü.), sekretary Sapar Gurbanow (adygan zenan bagşy Maýa Yslamowanyň atasy T.Ü.) gol goýupdyrlar. Möhür basylypdyr. Uruş ýyllarynyň öňüsrysasynda, has takygy 1941-nji ýylda Çalsuwdaky oba Uzynsuw obasynyň günbataryna **Garaňky dere** diýilen ýere görürilip getirildi. Şol obadaky doly däl orta mekdebiň direktorlygyma bellenýär. Şol ýylyň awgust aýynyň 23-ine fronta gidýär. Germaniyanyň Kennigsberg şäheriji almaga gatnaşýar. 1945-nji ýylyň maý aýynda Zabaýkal frontuna geçirilýär. Iki fronta gatnaşyp, 1946-nji ýylyň bahar aýynda öwrülip gelýär. Şol ýylyň 15-nji martynda Gazanjyk etrabynyň Joýruk oba sowetiniň Karl Marks kolhozyndaky mekdebe mugallym ediliп iberilýär.

Garry Kulyýewiň aga-inileri, dogan-garyndaşlary Gyzylarbat etrabynyň Pürnüwar obasynda ýaşandyklary üçin göçüp gidýär. 1956-njy ýyla çenli şol etrabyň Tutly, Garabogaz, Çerkezli obalarynda okuw müdiri, mekdep direktory bolup işleyär. Soňky döwürde Çerkezlide taryh mugallymy bolup çagalara sapak berýär. 1977-nji ýylда hormatly dynçalsa çykýär. Yüregi takat tapmaýär. Ýene mugallymçylyk kärine öwrülip barýar.

Mugallymçylyk kärinde ýarym asyry arka atyp, maksadyna ýetýär. 1935-nji ýylда Baýramaly şäherindw mugallymlary kämilleşdiriş kursuna Esenguly, Gyzyletrek, Gazanjyk etraplarynyň çarwa oba mekdeplerinde işleýän mugallymlar iberilýär. Olaryň sany ýadygärlik saklanylýan suratda ýüzden agarak bar. Şolaryň arasynda Sowet Soýuzynyň Gahrymany Pene Rejebow, Garry Kulyýew, Jaman Kulçarow ýalyalar bar. Garry mugallym 1949-njy ýylда häzirki Türkmenbaşy şäherindäki 6-njy pedagogik uçılışäni gutarýär. 1952-nji ýylда Çärjew şäherindäki peninstitutyň taryh fakultetine girýär. 3-nji kursuny gutarýär. Saglygy zerarly okuwyny dowam etdirip bilmeyär.

Garry Kulyýew uruş ýyllarynda «Отечественная война» ordeni, 9 sany söweşjeň medaly bilen sylaglanýar. Magaryf sistemasında işläñ ýyllarynda «Zähmetde tapawutlanandygy üçin», «Zähmet weterany» atly medallara mynasyp bolýar. Halk Magaryfynyň otlıçnigi Garry Kulyýewiň şu ýlyň 15-nji maýynda 79 ýaşy dolýar. Hormatly mugallymymyň ýaş toýunu gutlamak bilen, berk jan saglyk, Göroglynyň ýasyny arzuw edýärin.

1996 ý.

Tatar ÜÝŞMEKOW. Pedagogika we edep-terbiýe